

Den unikke tamkat

Del II

I Del I af artiklen i sidste blad kiggede vi på tamkattens plads i det zoologiske system, dens fantastiske tilpasningsevne og dens helt unikke sociale status.

Kort opsummeret er tamkatten grundlæggende et solitært dyr, men med en stor kapacitet til at være social når forholdene tillader det. I denne sidste del kommer vi nærmere ind på, hvordan tamkattens sociale status påvirker livet som kæledyr hos os.

Der er ingen tvivl om, at det er kattens fleksible sociale status, der gør, at den fungerer så godt som kæledyr, som den gør – også i husholdninger med mere end én kat. Hvis katten var et rent solitært dyr, ville den næppe kunne trives som kæledyr. Man har prøvet at tæmme tamkattens nære fætter, den europæiske vildkat (*Felis silvestris silvestris*), som netop ER et klassisk solitært dyr. Forsøgene har været temmelig mislykkede, idet vildkattene har trivedes meget dårligt i fangenskab og været meget svære at

gøre tillidsfulde. Selvom vildkattene har været født i fangenskab og socialiseret som almindelige tamkatte, har de alligevel beholdt deres "vildskab" og fungeret dårligt socialt. Til sammenligning er den afrikanske vildkat (*Felis silvestris lybica*) forholdsvis nem at tæmme og holde som kæledyr. Det er også et af de vigtigste beviser på, at tamkatten nedstammer fra netop denne underart og ikke den europæiske vildkat, som man tidligere har troet.

Vi så i sidste del af artiklen, hvordan feralske katte ofte foretrækker at leve i grupper, når forholdene tillader det og der er rigelige fødekilder til rådighed. Det må siges også at være tilfældet for katte, der holdes som kæledyr. Katteejeren sørger for, at katte har alt, hvad de behøver, og derfor kan de tillade sig den luksus at nyde de goder, det sociale liv stiller til rådighed. Med andre ord – fordi kattene aldrig har oplevet at mangle noget, er der ingen grund til at opfatte hinanden som rivaler, men kan endda nyde hinandens selskab i stedet.

Der er rigtig mange katteejere, der oplever, hvor stor glæde flere katte kan have af hinanden. Nogle katte giver hinanden kropspøjle, nogle nyder at ligge tæt sammen, og andre hygger sig bare med at være i nærheden af hinanden. Især unge katte har ofte rigtig stor glæde af hinanden som legekammerater. Særligt når det drejer sig om indekatte, kan selskabet med andre katte være af meget

stor betydning. En indekat har ikke adgang til det fri og har dermed meget begrænsede muligheder for at aktivere sig selv og føre en "naturlig" tilværelse. Den får al den mad, omsorg og pleje, den behøver fra sin ejer, men den har samtidig et kæmpestort aktiveringsbehov, som også hele tiden skal opfyldes, for at katten trives ordentligt. En indekat kommer meget let til at kede sig, og den får tit også alt for lidt motion. At holde flere katte sammen kan ofte i høj grad være med til at afhjælpe disse problemer, idet kattene langt hen af vejen aktiverer hinanden både mentalt og fysisk.

Når det så er sagt, er det dog ikke altid fryd og gammen at holde flere katte sammen. Det er langt fra altid, kattene går godt i spænd med hinanden – nogle gange opstår der direkte borgerkrig i huset. Der kan være mange forskellige årsager til, at to eller flere katte ikke fungerer sammen. Først og fremmest skal vi huske på, at selv om tamkatten er meget tilpasningsdygtig og fleksibel i sin sociale status, er den oprindeligt et solitært dyr, der tilmed har et stærkt territorialinstinkt.

Selvom alle katte tilhører samme art med en masse fællestræk, må man ikke glemme, at hver kat også har sin egen individuelle personlighed. Nogle katte er bare født mere socialt indstillet end andre, og nogle er født med stærke solitære tendenser og en stor trang til at etablere og oprette sit eget territorium. Nogle katte egner sig – trods eventuel grundig socialisering – bare ikke til at leve socialt med andre katte. Nogle katte opfatter mere eller mindre alle andre katte som rivaler og bryder sig kun om sig selv og evt. sine mennesker. Konstant at prøve at tvinge en sådan kat til at dele hus med andre katte er efter min mening ikke bare håbløst, men også synd. Nu er det jo heller ikke sådan, at enten kan en kat med andre, eller også kan den ikke. Rigtig mange katte går fint i spænd med nogle katte, men dårligt med andre. Intakte hanner vil ofte bekrige andre intakte hanner, fordi de helt naturligt opfatter hinanden som rivaler – især hvis der er intakte hunner i huset også. Nogle katte "klikker" bare ikke sammen. Det kender vi mennesker jo også alt til: langt de fleste af os kender én eller flere personer, som vi bare ikke kan komme overens med. Det ses også

ofte hos hunde, som endda i modsætning til katte er stærkt sociale dyr. Så det at være social er bestemt ikke ensbetydende med, at man fungerer godt med samtlige af ens artsfæller.

Kattens forhold til sit menneske

Indtil videre har vi kun snakket om katte socialt indbyrdes.

Kat -menneske forholdet er noget helt andet. Der kan næppe være nogen tvivl om, at katte ikke forholder sig til mennesker, som de gør til andre katte. En kat vil normalt aldrig opfatte et menneske som en rival. De er udmærket klar over, at vi er mennesker og ikke bare tobenede katte. Derfor er det også mere udbredt, at katte er mere tolerante og mere positivt stemte overfor mennesker end over for andre katte. Ikke nok med at vi ikke er konkurrenter – katte lærer hurtigt at vi kan tilbyde dem en masse goder mere eller mindre gratis! Ud over mad kan mennesker give katten omsorg, kropspleje, beskyttelse, tryghed, tørvejr, varme, underholdning og meget mere. Og et dyr, der er så tilpasningsdygtigt som tamkatten, er ikke sen til at benytte sig af sådanne fantastiske muligheder! Naturligvis er det ikke alle de tjenester, vi gør for

vores katte, som de sætter pris på eller kan forstå er noget, vi gør for deres eget bedste. Dyrlægebesøg er et indlysende eksempel. En kat vil nok heller ikke kunne forstå, at det er for dens egen sikkerheds skyld, at dens ejer holder den inde i et stærkt trafikeret nabolag. Ikke desto mindre er de åbenlyse fordele for det meste så store, at kattene er villige til at tilgive os de mindre behagelige ting vi byder dem.

Forskerne er stadig meget i tvivl om præcis hvilke mekanismer, der spiller ind i det sociale forhold mellem kat og menneske. Mange mener, at der er tale om et slags killinge-forældre forhold, hvor katten ser sin ejer som en slags substitut-mor. Teorien bygger på idéen om, at killinger gerne vil forblive killinger så længe som muligt, og at de kun bliver rigtig voksne og selvstændige, fordi kattermoderen tvinger dem til det ved at vænne dem fra. Det er derimod ikke tilfældet med kattens "menneskemor" (eller far), som hele dens liv bliver ved med at give katten mad, kæle med den og drage omsorg for den. Nogle af argumenterne, der bruges for at støtte teorien, er at katte ofte viser killinge-adfærd overfor mennesker. Et eksempel er, når katte ælter – dvs.

tramper, mens de bliver nusset og spinder. Det er en adfærd, der stammer fra killingetiden hvor killingerne under dien tramper på moderens mave for at stimulere mælken til at løbe til. Et andet eksempel er kattens typiske hilseadfærd overfor mennesker, hvor den løfter halen og vender bagdelen til – præcis som en killing, der inviterer moderen til at undersøge dens anal-region. Skeptikere modargumenterer med, at denne adfærd også nogle gange ses rettet mod andre katte og dyr.

En anden meget interessant teori (der dog stadig kun er en meget forsigtig teori) er, at katten – lige som hunden – gennem domesticeringsprocessen er blevet genetisk programmeret til at være venligt stemte overfor mennesker. Det er ret tydeligt, at dette er sket med hunden, men hvad med katten? Hundens domesticeringshistorie er noget anderledes end kattens. Her har man i mange tusinde år aktivt selekteret på tamhed – dvs. man har avlet videre på de hunde, der var mest tillidsfulde og håndterbare og dermed efterhånden fået mere og mere genetisk tamme hunde. Katten derimod er man først for ganske få hundrede år siden så småt begyndt at selektere på og avle

i bestemte retninger. Og selv i dag, hvor racekatte bliver nøje selekteret til avl, får langt de fleste katte – nemlig huskattene – lov at parre sig med hvem, de vil. Alligevel kan man godt forestille sig, at naturlig selektion også har favoriseret de katte, der havde mest af de træk man forbinder med tamhed. De katte, der turde leve tæt på mennesker, har nok haft en stor fordel frem for de mere sky og vilde katte, bl.a. fordi de kunne nyde godt af den mad, menneskerne har givet dem adgang til.

Som I forhåbentlig har fået et lille indblik i med denne artikel, er tamkattens adfærd et meget spændende emne, som vi endnu kun ved ganske lidt om. Det skal blive spændende at se hvad fremtidens forskning bringer!

Af Maiken Lysholm Sten

Exam. Dyreadfærdsterapeut samt forfatter af bl.a. "Træn din kat", som kan købes via: www.animal-farm.org

